

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЪРВО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ХАДЖИКостова С/У БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 36843/97)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

4 декември 2003

ВЛЯЗЛО В СИЛА

04/03/2004

Решението става окончателно при наличие на обстоятелствата, упоменати в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията. Същото може да е предмет на редакционен преглед.

По делото Хаджикостова с/у България,

Европейският съд по правата на човека (Първо отделение), заседаващо в състав:

Г-н К. Л. РОЗАКИС [C.L. ROZAKIS], *Председател*,

Г-н П. ЛОРЕНЗЕН [P. LORENZEN],

Г-жа Ф. ТУЛКЕНС [F. TULKENS],

Г-н Е. ЛЕВИЦ [E. LEVITS]

Г-жа С. БОТУШАРОВА [S. BOTOUSCHAROVA],

Г-н А. КОВЛЕР [A. KOVLER],

Г-н В. ЗАГРЕБЕЛСКИ [V. ZAGREBELSKY], *съдии*,

и Г-н С. НИЛСЕН [S. NIELSEN], *Заместник-секретар на отделението*,

В разпоредително заседание, проведено на 13 ноември 2003,

Постанови настоящото решение на посочената по-горе дата:

ПРОИЗВОДСТВО

1. Делото е образувано по жалба (№ 36843/97) срещу Република България, подадена на 26 юни 1997 до Европейската комисия по правата на човека ("Комисията") на основание предишния член 25 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") от българската гражданка г-жа Яна Хаджикостова [Iana Hadjikostova], ("жалбоподателка").

2. Жалбоподателката се представлява пред Съда от г-н Н. Руневски [N. Rounevski], адвокат от Софийската адвокатска колегия. Българското правителство ("Правителството") се представлява от неговия агент, г-жа М. Димова [M. Dimova] от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателката се оплаква по-специално от продължителността на гражданско производство на основание член 6, алинея 1 от Конвенцията.

4. Жалбата е внесена в Съда на 1 ноември 1998, когато влиза в сила Протокол № 11 към Конвенцията (член 5, алинея 2 от Протокол № 11).

5. Жалбата е разпределена на Четвърто отделение на Съда (член 52, алинея 1 от Правилника на Съда).

6. На 1 ноември 2001 Съдът променя състава на своите отделения (член 25, алинея 1). Настоящото дело е разпределено на новообразуваното Първо отделение (член 52, алинея 1). В рамките на това отделение, в съответствие с член 26, алинея 1, е определен състав, който да разгледа делото (член 27, алинея 1 от Конвенцията).

7. С решение от 13 октомври 2002 Съдът (Първо отделение) обявява жалбата за допустима.

8. Жалбоподателката представя писмено становище относно съществуването на спора, но не и Правителството (член 59, алинея 1 от Правилника).

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

9. Жалбоподателката е родена през 1970 и живее в София.

10. През 1971, на една годишна възраст, жалбоподателката била осиновена при условията на непълно осиновяване от госпожа, която към онзи момент била на 76 години, но въпреки това била отгледана от рождените си родители. След като в началото на 90-те години в България били приети закони, предвиждащи, в определени хипотези, възстановяване на отчуждени или конфискувани в миналото вещи, жалбоподателката предприела редица действия, чрез които да ѝ бъдат признати права върху недвижими имоти, принадлежали на семейството на осиновителката ѝ, която междувременно била починала. Изглежда през 90-те години тя образувала около шестдесет производства пред гражданските юрисдикции в България, като някои от тях приключили в нейна полза, други – в неин ущърб, а трети - все още са висящи.

10. По-специално тя поискала възстановяване на собствеността върху конфискуван през 1947 недвижим имот, находящ се в центъра на София. С писмо от 16 март 1993, комисията, която била компетентна да изготви предложение за възстановяване на собствеността, отказала да включи жалбоподателката в кръга на правоимащите. Заинтересованата не подала жалба срещу това решение.

11. Настоящото производство се отнася до делото, което жалбоподателката образувала на 19 януари 1995 пред Софийския градски съд срещу държавното предприятие, владеещо горепосочения недвижим имот. Жалбоподателката твърдяла, че е съсобственик на процесния имот, и в това качество претендирала обезщетение за ползване в размер на 105 000 стари български лева за период от януари до декември 1990. Към този момент тя вече била предявила или впоследствие предявила редица идентични искове относно други периоди.

12. Проведени били две съдебни заседания, на 16 май 1995 и 24 октомври 1995, на които съдът приел представените от страните доказателства и изслушал вещото лице и становищата на страните по

съществува на спора. Дружеството-ответник привлякло в производството като трето лице-помагач Столична община и Министерство на финансите. По същество, то оспорило правото на собственост на жалбоподателката.

13. В края на второто заседание делото било обявено за решаване.

14. Между юли 1996 и юни 1997 жалбоподателката отправила множество писма до председателя на съда и Министерство на правосъдието, за да се оплаче от забавянето при постановяване на решението.

15. Съдът постановил решението си на 13 юни 1997. Той отхвърлил иска, приемайки, че отношенията между страните били от договорен характер, поради което жалбоподателката нямала основание да иска обезщетение за процесния имот на основание неоснователно обогатяване.

16. Жалбоподателката обжалвала решението на 27 юни 1997. На 14 юни 1999 се провело заседание пред Софийския апелативен съд. С решение, постановено на 26 юли 1999, апелативният съд потвърдил решението на първата инстанция, но с други мотиви. Той приел, че в действителност жалбоподателката не притежавала право на собственост върху недвижимия имот.

17. На 4 август 1999 жалбоподателката подала касационна жалба. На 19 януари 2000 се провело заседание пред Върховния касационен съд. С решение от 2 февруари 2000 върховната инстанция отхвърлила жалбата, приемайки, че през процесния период жалбоподателката не била, макар впоследствие да е станала собственик на недвижими имот.

II. ПРИЛОЖИМОТО ВЪТРЕШНО ПРАВО И СЪДЕБНА ПРАКТИКА

18. Закон от 23 декември 1997, влязъл в сила на 1 април 1998, внася съществени изменения в гражданското производство и съдебната организация и предвижда по-специално създаването на апелативни съдилища.

19. Съгласно абзац 150 от преходните и заключителните разпоредби на закона, постъпилите жалби до Върховния съд, на които не е даден ход по същество към момента на влизане в сила на реформата, се прекратяват и изпращат на новосъздадените апелативни съдилища за разглеждане по реда на въззивното обжалване.

ПРАВОТО

I. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6, АЛИНЕЯ 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

20. Жалбоподателката поддържа, че в настоящия случай продължителността на производството не отговаря на изискванията на член 6, алинея 1 от Конвенцията, който в приложимата си част гласи следното:

« « Всяко лице при определянето на неговите граждански права и задължения (...) има право на (...) гледане на неговото дело в разумен срок от (...) съд (...)»

А. Становищата на страните

21. Правителството оспорва твърденията на жалбоподателката. То подчертава, че заинтересованата е предявила общо 123 искиви молби и жалби пред българските граждански съдилища, претендирайки обезщетения за ползване за различни периоди от време и различни недвижими имоти, за които твърди, че притежава право на собственост. Правителството счита всички тези молби за неоснователни, доколкото жалбоподателката не била, както твърди, наследник на бившия собственик на недвижимите имоти и като такъв титуляр на право на възстановяване на собственост.

22. Освен това Правителството изтъква сложността на настоящото дело, тъй като, за да присъди обезщетение, съдът бил длъжен да установи като преюдициален въпрос правото на собственост на жалбоподателката върху въпросния недвижим имот и следователно нейното качество на наследник. То обяснява продължителността на произнасянето на първата инстанция с факта, че съдът бил спрял производството, изчакайки изхода на друго дело между наследници и жалбоподателката относно правото на собственост.

23. По-нататък Правителството поддържа, че предявявайки толкова много искиве, жалбоподателката сама била допринесла за претовареността на съдилищата и продължителността на производствата.

24. В отговор, жалбоподателката изтъква, че в действителност броят на заведените дела бил едва наполовина от посочения от Правителството. Тя подчертава, че молбите ѝ в никакъв случай не са явно неоснователни, доколкото редица от тях били уважени.

25. Тя поддържа, че делото, предмет на настоящата жалба, не представлявало никаква сложност и че било разгледано от юрисдикции, специализирани в този род спорове. Тя добавя, че ако съдът считал за необходимо да не се произнася до приключването на друго дело, той следвало да постанови определение в този смисъл, съгласно разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс.

26. Но последно място жалбоподателката подчертава, че редица съществения забавяния били причинени от властите и по-специално забавата за постановяване на първоинстанционното решение и за насрочване на съдебно заседание от апелативния съд.

Б. Преценката на Съда

27. Съдът напомня, че разумният характер на продължителността на дадено производство се преценява с оглед обстоятелствата по делото и въз основа на критериите, възприети в неговата юриспруденция, по-специално сложността на делото, поведението на жалбоподателката и компетентните държавни органи, както и значението на спора за заинтересованите лица (*Вж.*, сред много други, решенията по делата *Фридлиндер с/у Франция* [ГО], № 30979/96, абзац 43, ЕКПЧ 2000-VII [*Frydlender c. France* [GC], n° 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII] и *Бекер с/у Германия*, № 45448/99, абзац 20, 26 септември 2002 [*Becker c. Allemagne*, n° 45448/99, § 20, 26 septembre 2002]).

28. Съдът констатира, че в настоящия случай относимият период е започнал на 19 януари 1995 и е приключил на 2 февруари 2000. Следователно производството продължило пет години и четиринадесет месеца и било разгледано от три съдебни инстанции

29. Съдът отбелязва по категоричен начин два периода на бездействие, заслужаващи упрек: период от една година, седем месеца и двадесет дни, от 24 октомври 1995 до 13 юни 1997 – срокът на произнасяне на първата инстанция, както и период от една година, единадесет месеца и седемнадесет дни, изтекъл между подаването на въззивната жалба на 27 юни 1997 и заседанието пред апелативния съд на 14 юни 1999.

30. Във връзка с втория период, Съдът установява, че към онзи момент реформата на българската съдебна система била влязла в сила, поради което делото на жалбоподателката било препратено от Върховния съд на Софийския апелативен съд. Без съмнение настъпилите изменения в съдебната процедура и организация били причината за претовареността на съдебните органи и забавянията при разглеждането на делата. Страните обаче не са обсъдили този въпрос в своите становища. В резултат на това, Съдът не може да преценява дали държавните органи са предприели мерките, необходими за незабавното разглеждане на всички препратени дела (*Вж. Кена с/у Полша* (дек.), № 43978/98, 30 септември 2003 [*Kena c. Pologne* (déc.), n° 43978/98, 30 septembre 2003]).

31. По отношение на последвалото апелативно производство, Съдът констатира, че решението било постановено скоро след заседанието на 14 юни 1999 ; следователно неговата продължителност е две години и един месец и като цяло не изглежда прекомерна за разглеждане на дело от въззивна инстанция.

32. Пред Върховния касационен съд делото било разгледано без каквито и да било забавяния, а решението - постановено шест месеца след подаването на касационната жалба от жалбоподателката.

33. Следователно, Съдът е изправен, от една страна, пред обща продължителност от малко повече от пет години за триинстанционно разглеждане на дело, която по принцип би могла да бъде приемлива, а от друга – пред две значителни забавяния по вина на държавните органи.

34. В хипотеза като настоящата, Съдът счита, че решаваща роля при преценката на разумния характер на продължителността на производството значение трябва да имат заложените интереси. В действителност, когато последните са от изключителна важност, Съдът изисква особено старание от страна на властите (*Вж.*, сред други, решенията по делата *Бок с/у Германия* от 23 март 1989, Поредица А № 150, стр. 23, абзац 49 [*Bock c. Allemagne* du 23 mars 1989, série A n° 150, p. 23, § 49] и *Жюси с/у Франция*, № 42277/98, абзац 23, 8 април 2003 [*Jussy c. France*, n° 42277/98, § 23, 8 avril 2003]). За сметка на това, властите не са длъжни да осигурят предимство на дела, при които залогът не е от изключително значение, като остават обаче обвързани от задължението да обезпечат правото на гледане на делото в разумен срок.

35. В конкретния случай, Съдът отбелязва, че производството се отнасяло до обезщетение за ползване, за период от единадесет месеца, на недвижим имот, който заинтересованата никога преди това не била притежавала и който представлявал само част от имуществото, претендирано от нея на основание реституционните закони. Следователно, делото не би могло да се счита от изключително значение и властите не биха могли да бъдат строго упрекувани, че не са осигурили приоритет при разглеждането на настоящия случай.

36. Освен това, Съдът намира, че делото представлявало известна сложност, доколкото съдебните юрисдикции били длъжни, преди да се произнесат относно искано обезщетение за ползване, да установят правото на собственост на жалбоподателката върху спорния имот и следователно да възстановят вероятната поредица на наследявания след 1947.

37. На последно място относно поведението на жалбоподателката, Съдът счита, че от представените от Правителството доказателства не може да се установи, че поведението ѝ е било източник на забавяния, за които би могла да бъде упрекувана в контекста на настоящото производство.

38. В заключение, предвид всички обстоятелства по делото и по-специално общата продължителност и сложността на производството, факта, че три инстанции са се произнесли по него, както и значението на спора, Съдът намира, че настъпилите забавяния не обосновават извода, че продължителността на процеса била прекомерна (*Вж.* решенията по делата *Андрючи с/у Италия* от 27 февруари 1992, Поредица А № 228-G, стр. 76, абзац 17 [*Andreucci c. Italie* du 27 février

1992, série A n° 228-G, p. 76, § 17] и *Ж.Л. с/у Италия*, № 54283/00, абзац 20-21, 3 октомври 2002] [*G.L. с. Italie*, n° 54283/00, §§ 20-21, 3 octobre 2002]).

39. Ето защо не е налице нарушение на член 6, алинея 1.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

Приема, че не е налице нарушение на член 6, алинея 1 от Конвенцията;

Изготвено на френски език и съобщено писмено на 4 декември 2003, в съответствие с член 77, алинеи 2 и 3 от Правилника на Съда.

Сьорен НИЛСЕН
Заместник-секретар

Кристос РОЗАКИС
Председател